

Gods liefdestrouw in het leven van mensen: het huwelijksjubileum vieren als gedachtenis¹

Joris Polfliet

Waarom betekent de term ‘gedachtenis’ in de liturgie méér dan ‘herinnering’? Met die vraag begint dit artikel. De auteur verkent de betekenissen van de liturgische viering van het huwelijksjubileum. Dit gebeurt op basis van de ‘orde van dienst’ en gebruik makend van enkele inspirerende gebeden. Als besluit formuleert hij zijn visie op het vieren van een huwelijksjubileum in de parochiale zondagsviering.

Gedachtenis: een kernwoord in de liturgie

In de liturgie van joden en christenen is de ‘gedachtenis’ een kernbegrip. Eigenlijk gaat het in de liturgie voortdurend om de ‘gedachtenis van Gods grote daden’: we lezen telkens opnieuw uit de Bijbel om in die eeuwenoude verhalen te horen hoe God zich doorheen de geschiedenis aan mensen heeft laten kennen als een God van trouwe Liefde en genade, van barmhartigheid en groot geduld. Maar opgelet: de term ‘gedachtenis’ betekent in de liturgie méér dan ‘herinnering’! We lezen die Bijbelverhalen niet om alleen maar ons geheugen op te frissen, om niet te vergeten wat er vroeger is gebeurd. Dan zou het lezen van de Schrift beperkt blijven tot het ophalen van herinneringen aan ‘lang geleden’, die definitief en onherroepelijk voorbij zijn. En dan zouden die verhalen uiteindelijk een ‘ver-van-ons-bed-show’ blijven. Maar zo is het niet! Als we in de liturgie een gebeurtenis uit het verleden ‘gedenken’, dan verplaatsen we ons niet vanuit het heden naar het verleden, maar omgekeerd: we halen het verleden binnen in het heden, opdat wij hier en nu in de kracht van het toenmalige gebeuren zouden mogen delen. Zo gedenken de joden tot op vandaag de uittocht uit Egypte als een ervaring waarin zij zelf opnieuw deel krijgen aan Gods bevrijdende kracht. Voor hen gaat de uittocht verder tot op vandaag: zij trekken samen met Mozes door de Rode Zee en verkondigen: “Het is God de Heer die ons bevrijd heeft uit de slavernij”. Zo ook gedenken de christenen in de eucharistie telkens opnieuw het Pasen van Jezus. We herlezen wat Hij op het einde van zijn leven heeft gezegd en gedaan en belijden: “Ook wij krijgen deel aan de overgang van dood naar verrijzenis. De Levende Heer neemt ons bij de hand en leidt ook ons vandaag binnen in het nieuwe leven, voorbij de duisternis van dood en angst.”

In de ‘gedachtenis’ worden verleden en heden dus nauw op elkaar betrokken. En juist dit opent nieuw perspectief voor de toekomst. Het laat toe om met nieuwe hoop en

vertrouwen verder te gaan, vanuit het geloof dat Gods Liefde de tijd trotseert en zich in telkens nieuwe omstandigheden laat vinden door wie haar zoekt.

Het huwelijksjubileum als gedachtenis

Het begrip 'gedachtenis' kan helpen om te begrijpen wat de bedoeling is van de viering van een huwelijksjubileum. Wat gebeurt daar eigenlijk? Twee gehuwden nemen de tijd om terug te blikken op een feit uit het verleden: hun huwelijk dat ze 25 of 40 of 50 of ... jaar geleden hebben gesloten. Maar dit is eigenlijk te 'arm' gezegd. Want het gaat niet alleen om dat 'moment' van 25 of 40 of 50 jaar geleden, maar om heel de levensgeschiedenis die ze sindsdien samen hebben gedeeld. De terugblik slaat niet alleen op het begin, maar op de hele levensweg samen.

Net zoals in andere liturgische vieringen gaat het er hier niet om dat de gehuwden vanuit het heden terugkeren in het verleden – ook al is een jubileumviering een uitstekende gelegenheid om herinneringen op te halen in de vorm van verhalen, aan de hand van foto's, enzovoort. De liturgische viering van het jubileum is sterker dan dat. Ze wil de gehuwden opnieuw in contact brengen met de oorspronkelijke kracht van hun levensverbond en deze kracht ook vernieuwen. Ze wil aan het licht brengen dat ook God, die aan het begin stond van hun gedeelde liefde, zijn belofte van zegen en nabijheid op het moment van de huwelijksluiting hernieuwt en bevestigt. Zo wordt in deze gedachtenisviering de huwelijksbelofte die ooit werd uitgesproken, geactualiseerd in het hier en nu, en wordt ze op haar beurt weer een steunpunt om de toekomst verder tegemoet te gaan. Ook in een huwelijksjubileum komen de tijdsdimensies van verleden, heden en toekomst samen.

Liturgische elementen

In het Vlaamse weekdagmissaal werden enkele gebedsteksten opgenomen die bedoeld zijn voor de 'verjaardag van de huwelijksluiting'ⁱⁱ, in het kader van een eucharistieviering. Het gaat enkel om keuzegebeden voor de priester-voorganger.

Eén van de openingsgebeden, bedoeld voor een gouden huwelijksjubileum, luidt bijvoorbeeld:

*God, almachtige Vader,
zie vol goedheid naar deze echtgenoten N. en N.
(en naar hun kinderen,
aan wie zij het leven en het geloof hebben doorgegeven).
Zie naar het vele goede
dat zij in deze vijftig jaar hebben verricht.
Maak hun ouderdom tot een gezegende tijd,
zoals Gij ook hun eerste liefde hebt gezegend
door het sacrament van het huwelijk.
Door onze Heer Jezus Christus ...*

Het Romeinse dienstboek voor de liturgie van het huwelijk (1991) voorziet in een apart deeltje ook gebeden voor de ‘zegening van een echtpaar ter gelegenheid van een huwelijksjubileum’. De zegening gebeurt bij voorkeur tijdens een eucharistieviering waarin de parochiegemeenschap verzameld is. Als dit niet mogelijk is, kan de zegening ook gebeuren in een gebedsviering. We overlopen de belangrijkste momenten.

Hernieuwing van het huwelijksengagement

Na de woorddienst, die uitloopt op een homilie, is er een moment voorzien waarop de echtgenoten hun engagement ten opzichte van elkaar vernieuwen. Opvallend is hierbij de keuzemogelijkheid om dit ofwel in stilte te doen of luidop. In het eerste geval wordt dit moment van stil gebed ingeleid door de voorganger, met de volgende (of gelijkaardige) woorden:

*Op jullie huwelijksdag hebben jullie door het sacrament van het huwelijk je leven in een onverbreekelijke band met elkaar verbonden. Jullie willen nu, ter gelegenheid van je huwelijksjubileum, het engagement dat jullie toen opnamen, voor God vernieuwen.
Bid dan tot God dat Hij dit engagement met zijn goddelijke genade versterkt.*

Het lijkt misschien wat vreemd dat deze keuzemogelijkheid als eerste wordt genoemd. Maar deze vorm laat wel sterk aanvoelen dat woorden uiteindelijk tekort schieten om het ‘geheim van de liefde en de trouw’ uit te drukken. Tegelijkertijd is het praktisch gezien een goede oplossing voor mensen die minder vlot ter tale zijn of die vrezen op dit kernmoment geëmotioneerd te raken.

De jubilarissen kunnen er echter natuurlijk ook voor kiezen om hun huwelijksengagement luidop te vernieuwen. Bij de huwelijksluiting zelf hebben ze hun beloften ook luidop uitgesproken! Het dienstboek voorziet daarvoor volgend verloop, met een afwisseling tussen de echtgenoten en de voorganger. Merk op dat het niet om een letterlijk hernemen van de huwelijksbeloften gaat: die zijn bij het huwelijk zelf eens en voorgoed uitgesproken! Het gaat hier om ‘gedachtenis’ van het begin, die zijn uitdrukking krijgt in een zegengebed.

De echtgenoot: *Gezegend zijt Gij, Heer, want door uw milde goedheid heb ik N. als mijn vrouw ontvangen.*

De echtgenote: *Gezegend zijt Gij, Heer, want door uw milde goedheid heb ik N. als mijn man ontvangen.*

Beiden: *Gezegend zijt Gij, Heer,
want in de goede en kwade dagen van ons leven hebt Gij ons welwillend bijgestaan.*

*Wij bidden U: help ons onze liefde voor elkaar trouw te bewaren.
Geef dat wij zo waarachtig blijven getuigen
van het verbond dat Gij met de mensen hebt gesloten.*

Priester: *Moge de Heer u behoeden, alle dagen van uw leven.
Moge Hij u troosten in tegenspoed
en u in voorspoed bijstaan.
Moge Hij uw huis en gezin overvloedig zegenen,
door Christus onze Heer.*

Allen: *Amen.*

In deze gebedstekst zien we de ‘gedachtenis’ inderdaad kernachtig verwoord: de echtgenoten gedenken eerst het begin van hun huwelijksleven, waarin ze elkaar als een geschenk hebben ontvangen, en daarna zegenen ze samen God om de tekens van zijn nabijheid in de loop van hun leven. Van daaruit volgt dan de bede dat God ook in de toekomst zijn hulp zou tonen. Dit gebed wordt door de priester dan hernomen in een zegengebed over de jubilarissen.

Zegening van de ringen

Ook de kern van de huwelijksviering, gesymboliseerd door de ringen, kan in de jubileumviering een plaats krijgen. De priester kan eventueel de ringen bewieroken en er een gebed over uitspreken:

*Heer, versterk en heilig de liefde van uw dienaren **N.** en **N.**
Zij hebben elkaar deze ringen gegeven
als teken van hun trouw.
Geef dat zij altijd blijven groeien in de genade
die het huwelijks sacrament hun schenkt.
Door Christus onze Heer.*

Allen: *Amen.*

Hierna volgt de voorbede of een gemeenschappelijk smeekgebed. Het dienstboek geeft daarvoor ook een mooie suggestie. De eerste ‘intentie’ klinkt als volgt:

*Heilige Vader, een trouwe God wordt Gij genoemd; Gij vraagt dat wij uw Verbond onderhouden, en Gij beloont ons ook daarvoor. Vervul met uw zegen uw dienaren **N.** en **N.**, die de (25ste, 50ste, 60ste) verjaardag van hun huwelijk vieren.*

Zegeningsgebed

Net zoals bij de huwelijksviering zelf volgt na het Onzevader het kerngebed waarin de gehuwden worden gezegend. Voor dit gebed strekt de priester de beide handen uit over

het echtpaar. Ook dit gebed is heel Bijbels van opbouw, met – na de evocatie van het verleden – de vraag in het heden:

Zie vandaag genadig en liefdevol naar hen om. Wil hun huwelijksverbond steeds weer vernieuwen zoals Gij het bij vreugde en lijden steeds hebt behoed. Doe hun liefde groeien en versterk hun band van vrede, opdat zij, (samen met hun kinderen) altijd de vreugde ervaren van uw zegen. Door Christus onze Heer.

Op het einde van de viering tenslotte kan er ook nog – zoals in de huwelijksviering – een bijzondere drieledige zegen uitgesproken worden over de jubilarissen:

God, de almachtige Vader, moge u zijn vreugde verlenen.

Allen: Amen.

De eniggeboren Zoon van God

moge u genadig zijn bijstand schenken in goede en kwade dagen.

Allen: Amen.

De Heilige Geest van God moge steeds zijn liefde uitstorten in uw hart.

Allen: Amen.

Besluit

Het dienstboek voor de huwelijksviering biedt interessant materiaal aan om de jubileumviering vorm te geven. Verschillende echo's van de oorspronkelijke huwelijksliturgie klinken hier door, maar toch gaat het hier niet om een louter herhalen van wat er vroeger is gebeurd. Het gaat wel degelijk om een gedachtenisviering, waarin het verleden wordt herdacht, maar niet zomaar gekopieerd. In een nieuwe situatie wordt de band gelegd met het verleden, om zo de rode draad van de liefdestrouw – van de gehuwden én van God – verder door te trekken.

We stipten reeds aan dat de gedachtenis van een huwelijksjubileum bij voorkeur plaats vindt tijdens een eucharistieviering waarbij ook de plaatselijke geloofsgemeenschap aanwezig is. Dat is niet enkel om de versnippering van de gemeenschap en een vermenigvuldiging van 'aparte' vieringen te vermijden. Het kan een sterk getuigenis zijn voor de hele parochie, wanneer gehuwden in het openbaar hun dankbaarheid uitspreken om het lief en leed dat ze samen hebben meegemaakt en vragen om Gods zegen voor de toekomst. Het persoonlijke verbond van trouw tussen christenen is trouwens altijd ingebed in het grote liefdesverbond tussen God en zijn volk, waarvan de liturgie telkens opnieuw de gedachtenisviering is. In die zin is het heel wenselijk dat een huwelijksjubileum gevierd wordt te midden van de bredere kerkgemeenschap.

Joris Polfliet is algemeen secretaris van de
Interdiocesane Commissie voor Liturgie,
Guimardstraat 1,
1040 Brussel,
02/507.05.90,
icl@interdio.be,
www.liturgie.be

EINDNOTEN:

ⁱ In het herfstnummer 2010 van Rndom Gezin – jaargang 31, nr. 3, een uitgave van de Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal vzw – verscheen het artikel 'Gods liefdestrouw in het leven van mensen: het huwelijksjubileum vieren als gedachtenis'. Joris Polfliet verheldert hierin waarom de term 'gedachtenis' in de liturgie méér betekent dan 'herinnering' en hij verkent de betekenissen van de liturgische viering van het huwelijksjubileum. Dit gebeurt op basis van de 'orde van dienst' en gebruik makend van enkele inspirerende gebeden. Als besluit formuleert hij zijn visie op het vieren van een huwelijksjubileum in de parochiale zondagsviering.

In de herfst van 2019 werd dit artikel uit Rndom Gezin lichtjes herwerkt door de auteur, onder meer wat de vertaling van enkele gebeden betreft, om ze in overeenstemming te brengen met de nieuwe vertaling van de 'orde van dienst van het huwelijk' waaraan gewerkt wordt. Deze aangepaste versie (cf. hieronder) is voortaan ook online beschikbaar via <https://www.kerknet.be/trouwen-voor-de-kerk/artikel/wat-betekent-het-om-een-huwelijksjubileum-te-vieren-de-kerk>

ⁱⁱ I.C.L.Z., Missaal voor de weekdays, Licap, Brussel, 1993, pp. 837-840.